

Gönderilme Tarihi : 23.03.2020
Kabul Tarihi : 09.04.2020
DOI : 10.32705/yorumyonetim.707689

Araştırma Makalesi/Research Article

ULUSLARARASI KARİYER NİYETİNDE SOSYAL SERMAYE ve ÖZ-YETERLİLİK ETKİSİ¹

Ali SHUIBU

Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, UTİC
alishuibu@gmail.com, Orcid ID: [0000-0001-9935-0526](https://orcid.org/0000-0001-9935-0526)

Ahmet KARARKİRAZ

Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü,
akarakiraz@sakarya.edu.tr, Orcid ID: [0000-0003-0572-8327](https://orcid.org/0000-0003-0572-8327)

Umut Sanem ÇİTÇİ

Doç. Dr., İzmir Bakırçay Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü,
umutsanem.citci@bakircay.edu.tr, Orcid ID: [0000-0001-8740-9076](https://orcid.org/0000-0001-8740-9076)

ÖZ

Yeni ekonomik düzen, üniversiteden mezun olan binlerce birey için emek piyasasını oldukça rekabetçi hale getirmiştir. Ülkelerin genç işsiz sayılarının giderek artıyor olması, gençlerin üniversite eğitim döneminde farklı stratejiler geliştirmesine ve eylemlerde bulunmasına sebep olmaktadır. Genellikle kendi ülkelerinde mezuniyet sonrası iş bulma ihtimalini düşük değerlendiren öğrencilerin bir alternatif olarak uluslararası kariyer seçeneklerini değerlendireceklerini öngören araştırmacılar uluslararası kariyer niyetinin nasıl geliştiğini merak etmişlerdir. Sosyal Bilişsel Kariyer Teorisinin ve Sosyal Sermaye teorilerinin sunduğu zeminden hareket ile araştırmacılar bir devlet üniversitesinin İşletme Fakültesi lisans öğrencilerinden “uluslararası kariyer niyetini ve bu niyetin gelişmesine etki eden faktörleri değerlendirmeyi” mümkün kılan ankete katılmalarını istemişlerdir. Toplamda 497 öğrencinin cevap verdiği anketin sunduğu veriler ışığında, “aile, akran, akademik ve toplumsal sosyal sermayenin” öz-yeterlilik aracı değişkeni üzerinden uluslararası kariyer niyetini nasıl etkilediğine ilişkin geliştirilen hipotezler test edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda temel bulgulardan biri öz-yeterliliğin, uluslararası kariyer niyeti ile sosyal sermaye (aile, akran ve toplumsal sosyal sermaye türleri) arasında aracı rolünün olmasıdır. Ancak araştırmanın çarpıcı bulgusu akademik sosyal sermayenin lisans öğrencilerinin uluslararası kariyer niyeti geliştirmesinde etkili olmadığıdır. Bu durum, özellikle Cumhurbaşkanlığı önderliğinde üniversitelerde giderek daha fazla öne çıkan Kariyer Merkezleri için araştırılması gereken önemli bir bulgudur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sermaye, Öz- yeterlilik, Uluslararası Kariyer Niyeti, Kariyer Planlama

1. Bu çalışma, 10/06/2019 tarihinde Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü UTİC Yüksek Lisans Programında “The Impact of Social Capital on International Career Intention” başlığı ile sunulmuş ve jüri tarafından kabul edilmiş yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

THE IMPACT OF SOCIAL CAPITAL AND SELF-EFFICACY ON INTERNATIONAL CAREER INTENTION

ABSTRACT

The new economic order has made the labor market very competitive for thousands of individuals graduating from the university. As the youth employment rates of countries are rising, students develop strategies and take action for their careers during the university education period. Researchers predicted that students who evaluate the possibility of finding a job after graduation relatively low in their own country would consider international career options and, as a result, wondered how the intention of international career development among university students. Based on the ground established by Social Cognitive Theory and various Social Capital theories, researchers asked the undergraduate students of a state university to participate in a survey that makes it possible to "evaluate their international career intentions and the factors that affected the development of this intention." In the light of the data provided by the questionnaire form, in which 497 undergraduate students responded, the hypothesis developed on how the "family, peer, academic and social" dimensions of social capital affect the international career intent of undergraduate students through self-efficacy were tested. The main finding is the mediation role of the self-efficacy level of undergraduates on the relation between their social capital and intention of an international career. However, the striking finding of the research is that the academic dimension of social capital is not significant in the development of international career intent of undergraduates. This is an important finding that needs to be explored, especially for Career Centers that are increasingly prominent in universities under the leadership of the Presidency.

Keywords: Social Capital, Self-efficacy, International Career Intention, Career Planning

Giriş

Dünya genelinde yaşanan savaşlar, ekonomik krizler, ekonomilerin üzerine büyük bir yük olarak binen göçmen sorunu ve daha nicesi ülkelerin zor günler yaşamasına neden olmaktadır. Türkiye gibi halen "Kırılgan Beşli" statüsünde yer alan ve "gelişmekte" olanlardan "yükselen" ekonomiler listesine transfer olamayan ülkeler için bu tablo çok daha zorlayıcı niteliktedir (Çitçi vd.,2019). Bu tablo pek çok açıdan değerlendirilebilir, ki bu araştırmada potansiyel emek gücü olarak lisans öğrencilerinin perspektifinden bakılmaktadır. Bilindiği üzere ülkemizde, bölgemizde ve dünya genelinde genç işsizliği giderek artmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun 2017 verilerine göre dünya genelinde işsizlik oranları 15-24 yaş arasında 70 milyon 900 bin civarındadır. Bu oran dünya nüfusunun yüzde 13,1'ine tekabül etmektedir ve 2030 yılına kadar bu sayıya 26 milyon kişinin daha ekleneceği ön görülmektedir. Yine Eurostat 2019 verilerine göre AB-28 kapsamında genç işsizlik oranı %14.9 civarındadır. Türkiye özelindeki veriler için Eurostat verilerine bakıldığında 2018 Aralık ayında oran % 24.5 olarak açıklanmıştır.

Çalışma koşulları ve işsizlik tehlikesi özellikle lisans öğrencilerini kariyerlerini daha iyi planlamak için kariyer stratejileri geliştirmeye yönlendirmektedir. Gençlerden yana olmayan bu tablo, onları sadece iç pazardaki kariyer olanaklarını düşünmek yerine, alternatif bir yol olarak ülke sınırları dışındaki kariyer fırsatlarını da düşünmeye itebilir. Gerçi bu tabloya bakan "potansiyel işsiz" genç, uluslararası arenada da kariyer niyeti geliştirmekte zorlanabilir. Ancak tüm bu karamsar tabloya rağmen uluslararası kariyer niyeti varsa da bu niyeti geliştirmesinde nelerin etkili olduğu merak konusudur. Bu çalışmayı yürüten araştırmacılar da tam bu noktada uluslararası kariyer niyetine farklı sosyal sermaye türlerinin ve öz-yeterliliğin etkisi olabileceğini öngörmektedirler. Çünkü araştırmacılara göre öğrencilerin fakültede tercih ettikleri bölümlerde geçirdikleri süreye bağlı olarak sosyal sermayeleri hem aktörler hem de aktörlerden elde edilebilecekleri kaynaklar bakımından değişecektir. Bu değişim onların öz-yeterlilik algısını olumlu ya da olumsuz dönüştürerek kariyer planlamalarını etkileyen faktörlerden biri olmasına neden olabilir. Bu öngörüye dayanan çalışmanın amacı, bir devlet üniversitesinde İşletme Fakültesi lisans öğrencilerinin sosyal sermaye ve öz-yeterlilik düzeyleri ile uluslararası kariyer niyetleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Araştırmanın teorik arkaplanını sosyal sermaye teorileri, Sosyal Bilişsel Kariyer Teorisi ve öz-yeterlilik literatürü oluşturmaktadır. Çalışmalar, öz-yeterliliğin bireylerin davranışlarını ve kariyer niyetlerini yönlendirici etkiye sahip olduğu yönündedir (Xing ve Rojewski, 2011; Işık 2010). Sosyal Bilişsel Kariyer Teorisi'ne göre de bireylerin karar verme süreçlerinde çevresel unsurlar, karar ve davranışlarını etkilemektedir (Zikic ve Saks, 2009; Thompson ve Dahling, 2012). Hatta özellikle bireyin davranış ve eylemlerini yönlendirmede sosyal ağların etkisinin altı çizilmektedir ki tam bu noktada araştırmacılar sosyal sermaye teorilerine yönelmektedir.

Araştırmanın literatürde kendine yer bulmasının ana gerekçesi böyle bir çalışmanın Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde henüz yoğun ilgi görmemiş olmasıdır. Kariyer kararı ve öz-yeterlilik arasındaki ilişki görece çalışılmış olsa da bu çalışmaların çoğu gelişmiş ülkelerde yapılmıştır. Bu çalışma farklı bir bağlamda durumu görmeye katkı sunmanın yanında sosyal sermayenin farklı türlerinin öz-yeterlilik ve dolaylı olarak kariyer kararına etkisini ortaya koymak bakımından da önem arz etmektedir. Ancak araştırmanın kısıtları yok değildir. Temel kısıt olarak, araştırmanın sadece bir üniversitede seçilen bir fakülte düzeyinde yapılmış olması gösterilebilir. Oysa araştırma farklı kriterlere göre belirlenen bir evren ve o evreni temsil gücü daha yüksek bir örneklem grubunda yapılabilir ise karşılaştırmalı analizler sayesinde hem mevcut tablo daha net ortaya konulabilir hem de teorik bir katkı sunma imkânı yakalanabilir.

Makalenin içeriğinde öncelikle araştırmanın hipotezlerini geliştirmeyi mümkün kılan teorik arkaplana, ardından geliştirilen model ve hipotezlere, sonrasında araştırma süreç ve temel bulgularına yer verilmektedir.

1. Teorik Arkaplan

Sosyal sermaye "bir bireyin ya da örgütün sahip olduğu ilişkiler ağının içine yerleştirilmiş, ulaşılabilir ve bu ilişkiler ağından türetilmiş kaynakların toplamı" olarak tanımlanabilir (Granovetter, 1992; Inkpen ve Tsang, 2005: 151). Sosyal ağ ise bireylerin bağ kurduklarının sayısını ve doğasını ifade etmektedir. Sosyal sermaye ve sosyal ağ kavramlarını birbirlerinden ayrı düşünmek pek mümkün değildir. Sosyal sermayenin niteliği, birey- grup -örgüt gibi farklı seviyelerde elde edilebilecek bilgi, kaynak, itibar veya nüfuza erişim olanaklarını sunan bir sosyal ağın parçası olmasına bağlıdır (Nahapiet ve Ghoshal, 1998; Inkpen ve Tsang, 2005).

Sosyal sermaye teorilerine ve onunla birlikte gelişen sosyal ağ teorilerine bakıldığında çeşitli alanları aydınlatma çabası içinde oldukları görülmektedir. Örneğin Granovetter makalelerinde güçlü ve zayıf bağların nitelikleri ve bunlar üzerinden elde edilebilecekler açıklık getirmiştir yani ağ yapısının getirileri üzerinde durmuştur (Granovetter, 1973; 1992); Coleman ise sosyal sermaye literatürüne zorunluluk, beklenti ve güven oluşturarak sağladığı imkânlar açısından sosyal sermaye, bilgi kanalları olarak sosyal sermaye ve norm oluşturucu/ onay mercii olarak sosyal sermaye olmak üzere sosyal sermaye (Coleman, 1988) çeşitlendirmesi ile katkı sunmuştur. Ayrıca Coleman, sosyal ağ işleyişine ve getirisi olarak sosyal sermaye noktasında da katkı sunmuştur (1988: 106). Granovetter'in zayıf ve güçlü bağlar konusundaki katkısı üzerinden hareket eden ve yine yapısal anlamda katkı sunan Burt ise bağların getirilerinin aslında zayıf ya da güçlü olmasına değil, nitelikli öbekler arasında köprü kurmuş olmasına bağlı olduğunu iddia etmektedir (Burt, 1995). Lin (2001)'de yine sosyal ağların ve getirisi olarak kabul ettiği sosyal sermayenin arasındaki ilişkiye odaklananlardan olmuştur ve Lin sosyal ağ yapılarındaki farklılıkların 'information' (bilgi), 'influence' (etki), 'social credentials' (sosyal referans) ve 'reinforcement' (güçlendirme) gibi farklı sosyal sermaye tiplerine erişim sağladığını iddia etmiştir. Sosyal sermaye alanına makro çerçeveden destek sunan Putnam ise sosyal sermayeyi, "sosyal kurumun koordine edilmiş eylemlerini kolaylaştırarak toplumun etkinliğini arttıran güven, normlar ve iletişim ağları" (Putnam 1993:167) olarak tanımlamaktadır. Sosyal sermaye kavramının sadece samimi duyguları içermediğini; ayrıca güven, karşılıklık, bilgi ve sosyal ağlarla ilgili bağlılıktan kaynaklanan çok spesifik faydaları da içerdiğini vurgulamaktadır ki bu yaklaşım onu yapıya odaklananlardan değil daha çok ilişkisel ve kolektif bilinç yaratma konusuna odaklananlardan yapar (Putnam, 2000). Yine makro açıdan yaklaşım gösterenlerden biri olan Bourdieu (1986) ise sosyal

sermayenin karşılıklı tanışıklık ya da bilme halinin az çok kurumsallaşmış dayanıklı ağlarla elde edilen fiili ya da potansiyel kaynaklar olduğunu ileri sürmüştür.

Sosyal sermayenin farklı açılardan değerlendirilmesi ile ortaya çıkan bu katkılar sosyal sermayenin aslında üç boyuttan oluşan bir değişken olarak kabul edilebilmesini mümkün kılmıştır. Ancak bu boyutların birbirlerini de etkileyen bir niteliği olduğu söylenebilir (Nahapiet ve Ghoshal, 1998; Ahuja, 2000; Inkpen ve Tsang, 2005; Capaldo, 2007): (a) *Yapısal boyut* aktörler arasındaki genel ilişki örüntüsünü verir; (b) *İlişkisel boyut*, aktörlerin birbirleri arasında geliştirdikleri güven ve kimlik gibi ilişkilerin türünü içerir; ve (c) *Bilişsel boyut* ise karşılıklı anlayışı, ortak bir yaklaşımı ve aynı zamanda paylaşılan yorumları, kodları ve kültürü kapsamaktadır.

Bu çalışmayı yürüten araştırmacıların yanıtlaması gereken soru şudur: Peki bir lisans öğrencisi için sosyal sermaye yapısında hangi aktörler olabilir, bu aktörlerin öğrencinin kararlarında ve eylemlerinde nasıl bir etkisi- katkısı olabilir? Yani bu durumda sosyal sermayenin yukarıda bahsedilen üç boyutu da elde edilecek verinin sunduğu imkânlar dahilinde araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Literatür bu anlamda araştırmacılara cömert davranmıştır ve ilk olarak öğrencilerin sosyal sermaye çevresine ilişkin kaynaklardan yararlanmışlardır. Önceki çalışmalara göre çocukluktan olgunluğa kadar bir bireyin şekillenmesinde ve toplumsal entegrasyonunda ailenin oldukça önemli bir işlevi vardır (Parcel vd., 2010). Aile çocukların içine doğduğu mini toplumsal alanlardır ve bu çocukların gelecekte erişebilecekleri kaynakların önemli bir belirleyicisidir. Ebeveynler, ev içi sosyalleşmeyi teşvik ederek, okul döneminde öğretmenlerin öğrencilerinden bekledikleri sosyalleşmenin önünü açarlar. Çocuklar aileleri ile olan bu ilişkiden, Coleman (1988)'in da bahsettiği aile sosyal sermayesine sahip olurlar. Aile sosyal sermayesi çocuğun öğrenci olması ile başlayan yeni toplumsal alanında da yakalayacağı refahı üzerinde de halen önemli etkisini sürdürmektedir (Parcel ve Dufur, 2001; Jensen ve Jetten, 2015; Martin, 2009). Ancak, aynı zamanda çocukların toplumsal ve bireysel alanlarının şekillenmesinde çok sayıda kurum etkili olmaktadır (Parcel ve Dufur, 2001; Parcel vd., 2010; Chattopadhyay, 2014; Töremen, 2002). Örneğin aileler kadar komşular, birlikte ibadet edilen kimseler, okuldaki öğretmenler ve sınıftaki akranlar, ders dışı faaliyette bulunduğu arkadaşlar vb. aktörler hem sosyal ağı, hem sosyal sermaye seviye ve kullanımını etkileme kapasitesine sahiptirler (Parcel & Dufur, 2001).

Özellikle eğitim kurumlarının çocukların öğrenci olması ile sosyal sermaye niteliklerinde önemli rol üstlenmesi çeşitli seviyelerdeki öğrencilerin sosyal sermayesinin yoğunluklu olarak çalışılmasına neden olmuştur (Ardahan, 2012; Brouwer vd., 2016; Chattopadhyay, 2014; Duplantis, 2013; Jensen ve Jetten, 2015; Liou ve Chang, 2008 ; Martin, 2009; Töremen, 2002; Bähr ve Abraham, 2016; Shipilov vd., 2014).

Araştırmacılar üniversite okuyan gençlerin uluslararası kariyer niyeti geliştirmesinde sosyal sermayenin ve öz-yeterlilik etkisini merak ettikleri için tam bu noktada öğrenciler için olası sosyal sermaye aktörlerinin/kaynaklarının kimler olabileceği üzerine okumalar gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda yapılan okumalar neticesinde de öğrenciler için olası sosyal sermaye kaynakları şu şekilde belirlenmiştir:

- *Sosyal sermaye kaynağı olarak aileler*: Ailelerin sosyal sermayedeki kilit rolünü Coleman ve Bourdieu'da görmek mümkündür. Her ikisi de bireyler ve küçük gruplar arasındaki ilişkili olma hallerini araştırmak için aileyi kullanmışlardır. Aile, çocukların sosyal sermaye kaynaklarına erişim için kullandıkları en ilkel organdır. Ebeveynler çocuklarına eğitim ve ekonomik olanak ile bir anlamda yatırım yaparlar ve sahip oldukları sosyal ilişkileri onların da kullanımına açarak beşeri sermayelerine katkı sunarlar (Edwards vd., 2003). Söz konusu katkılar çocuğun ileriki dönemlerde iş bulmaktan kendi ailesini kurmasına kadar pek çok alanda yararlanabileceği sosyal sermayesini oluşturmaktadır.

- *Sosyal sermaye kaynağı olarak okul(üniversite)*: Okullar bireylerin bilgi ve becerilerini artırmak suretiyle ve yeni bağlantılar kurmalarını sağlayarak gelişen beşeri sermaye üzerinden bir sosyal sermaye kazanmalarına imkân verir. Özellikle okul ortamında bilgi alışverişi, duygusal destek ve kariyer seçenekleri gibi kaynaklara erişimi mümkün kılan bir sosyal sermayeden bahsedilebilir (Miracle, 2004; Joiner, 2009). Okul ortamındaki sosyal sermaye aktörleri okuldaki idari ve akademik destek sunan personel, akranlar, kulüp ve yurtlardan arkadaşlıklar vb. olarak sayılabilir (Coonfield, 2012). Bu arada belirtmek gerekir ki tüm okullar aynı nitelikte sosyal sermaye sağlayamaz. Okulun statüsü, olanakları (kariyer merkezi, staj

programları, uluslararası öğrenci hareketlilik programları, yurtdışı eğitimli akademik personel sayısı vb.) ve öğrencinin bunlara erişim gücü kullanılabilir sosyal sermaye düzeyinde belirleyici niteliktedir (Coonfield, 2012).

- *Sosyal sermaye kaynağı olarak toplum*: Bu noktada Putnam, Bourdieu ve kısmen de Lin'in sosyal sermaye alanına yaptığı makro perspektiften yararlanmak makul olabilir. Bir toplumdaki sosyal sermayenin varlığı, birlikte kaynak yaratma kapasitesine bağlıdır ki bunun için gönüllülük esasına dayalı kuruluşlara katılım ve bağlılık derecesi önemlidir. Örneğin kolektif yapılan tüm boş zaman etkinlikleri, yardımlaşma faaliyetleri, siyasi parti üyelikleri, sendika üyelikleri vb. faaliyetler sosyal sermayenin hem aktör hem de kaynak kapasitesini zenginleştirebilir. Yine Putnam (2000) ve Fukuyama (2000)'nın, sosyal sermayenin ölçümünde toplumdaki gruplardan ve bu gruplara üyelik sayılarından yararlandıkları bilinmektedir.

Üniversite öğrencilerinin, fakülte ve bölüm tercihlerini yaparak kariyer planlaması konusunda ilk adımlarını attıkları ileri sürülebilir. Bu tercihte de sosyal sermayenin etkisi olabilir. Ancak bu çalışma bireylerin lisans öğrencisi olmasından sonraki kısma odaklanmaktadır. Sosyal sermayenin ve sosyal ağların, kariyer ile arasındaki ilişki üzerine düşünmek aslında çok da yeni değildir. Granovetter (1973)'in erken dönem sosyal ağ çalışmalarında bireysel bağların iş bulmada kullanılan temel araçlardan biri olduğu görülmektedir. Birçok çalışma, kariyer başarısı ve ağlar arasındaki bağlantıyı bulmaya çalışmıştır (Ganiron, 2013; Gericke vd., 2018; Hendrickson vd., 2011). Kariyer başarısı sadece bireylerin sahip olduğu bilgi ve becerilerle değil, aynı zamanda sahip oldukları bağlantıyla da ilişkilidir. Ancak bu araştırmanın konusu üniversite eğitimi süresinde öğrencilerin yıllar itibarıyla sosyal sermayesinin ve öz-yeterliliğinin değişim gösterebileceği ve bunun da uluslararası kariyer niyetini etkileyebileceği yönündeki iddiaya dayanmaktadır. Böylesi bir iddia kuvvetlendirmek adına araştırmacılar kariyer üzerine bir seri okuma gerçekleştirmiştir.

Bireyler için kariyer planlamanın ergenlik dönemiyle birlikte başladığı söylenebilir (Joseph, 2008). Bireyler ergenlikle birlikte olası kariyerlerini düşünmekte, mesleki bilinç geliştirmeye ve hatta bu keşif döneminde kariyerlerini planlamak adına bazı görevler üstlenmektedirler (Rogers vd., 2008). Sosyal Bilişsel Kariyer Teorisi (SBKT) Bandura'nın bireylerin ve özellikle de ergenlerin kariyer seçim sürecini kişisel, çevresel ve davranışsal değişkenlerin etkilediği yönündeki görüşlerinden hareketle geliştirilmiştir (Lent vd., 1994, 1999, 2000). SBKT'ne göre tanıdıklarımız ve bize yakın olan çevre yani bir anlamda sosyal sermayemiz kariyer planlamada etkili olmaktadır (Lent vd., 1994,1999,200). Rogers ve arkadaşlarının yürüttüğü bir çalışmada 10. ve 12. sınıftaki 631 lise öğrencisi üzerinde yapılan kesitsel bir araştırmada ergenlik dönemi kariyer planlamasına bakılmıştır. Çalışmanın sonucunda öz-yeterlilik ve aile desteği gibi bağlamsal değişkenlerin kariyer planlamasını etkilediği ortaya çıkmıştır (Rogers vd., 2008; Rogers ve Creed, 2011).

Bir iletişim ağının genişlemesi, tavsiye ve destek gibi bir dizi potansiyel kaynağa erişim sağlar. Bu kaynaklar kariyer planlamasında hayati öneme sahiptir, ilgili sektörü, mesleğe giden yolu ve zorlukları öğrenmek bu sayede mümkün olur (Shipilov vd., 2014). Ancak kariyer planlamasını etkileyebilecek unsurları sadece sosyal sermaye ve ağlar ile sınırlı tutmak hatalı olacaktır. SBKT'nin de yer verdiği öz-yeterlilik kavramı bu noktada ayrıca ele alınmayı gerektirmektedir. Öz-yeterlilik, kişinin bir görevi başarıyla yerine getirme kapasitesine olan inancı ifade etmektedir (Bandura, 1999). Öz-yeterlilik duygusu olan kişilerin hedeflerine ulaşmada daha kararlı olacakları ileri sürülebilir.

Yapılan bir çalışmada, sahip olunan sosyal ağların öz-yeterliliği artırdığı tespit edilmiştir (Bratkovič vd., 2012). Akranlar, ebeveynler, danışmanlar, öğretmenler ve kazanılan diğer sosyal desteklerle etkileşim, öz-yeterlilik gelişiminin önemli bir bileşeni olarak güveni artırmaktadır. Örneğin yetişkinlerle etkileşim, çocuğun duygusal ve sosyal kontrolünü geliştirmekte ve bunların kendilerinin farkında olmalarını sağlamaktadır (Halpern, 2005). Ayrıca başka bir çalışma da öz-yeterliliğin bireylerin kariyer seçimini etkileyebileceğini tespit etmiştir (Lent vd., 1994)

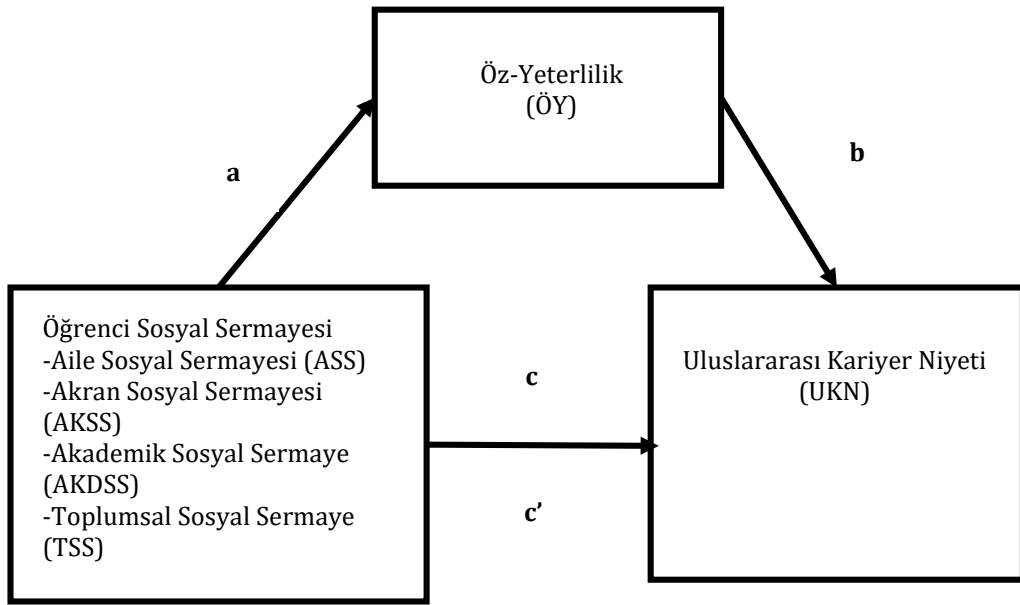
Genel olarak, kariyer üzerine yapılan araştırmalarda öz-yeterlilik ile kariyer planlaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Rogers & Creed, 2011). Ayrıca kariyer planlaması sürecinde sosyal

desteğin de çok önemli olduğu dile getirilmektedir. Sosyal destek daha yüksek olduğunda planlama eğilimi artmaktadır. Örneğin Hintli kadınlar üzerine yapılan bir araştırmada yurtdışında kariyer yapma kararında nelerin etkili olduğu araştırılmış ve ailelerin statüsünün ve kişisel motivasyonun çok önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle araştırmaya katılanların bu iki faktörün onların yeni beceri ve bilgi kazanmasında işe yarayacağına ilişkin inanç geliştirdikleri tespit edilmiştir (Valk vd.; 2014)

2. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Bu çalışmanın amacı, bir devlet üniversitesinde İşletme Fakültesi lisans öğrencilerinin sosyal sermayesi ve öz-yeterliliklerinin uluslararası kariyer niyeti geliştirmelerindeki etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu minvalde yapılan literatür taraması sonucunda araştırmacıların hipotezlerini geliştirmesine temel teşkil eden model şu şekildedir:

Şekil1. Araştırma Modeli

Araştırmacıların temel iddiası uluslararası kariyer niyeti üzerinde sosyal sermayenin bireyin öz-yeterliliği üzerinden belirleyici olduğudur. Sosyal sermaye bireylere ağda yer alan aktörler aracılığı ile çok çeşitli kaynaklara ulaşmayı sağlayan bir araçtır. Bir şeyin seçeneğe olarak görülmesinde, alternatifler arasında değerlendirme yapma sürecinde ve karar verilmesinde bireysel sosyal sermaye etkilidir. Yani sosyal sermaye bir sosyal ikna ya da sosyal destek aracı olarak görülmeli ve kariyer kararının gelişmesinde ya da istekliliğin artmasında etkili bir kaynak olarak değerlendirilmelidir.

Bu noktadan hareketle araştırmacılar da lisans öğrencilerinin sosyal sermayelerini literatürde tespit ettikleri gibi önce üç parçaya ayırıp her bir parçanın bu niyetin gelişmesindeki etkisini belirlemek istemişlerdir. Bir lisans öğrencisinin sosyal sermayesinde öncelikle aileden gelen bir sosyal sermayesinin; lisans eğitim sürecinin başlamasıyla edindiği ve genel anlamda sahip olduğu tanışlar dikkate alınarak arkadaş çevresinden kaynaklı akran sosyal sermayesi ve bir birey olarak toplumun parçası olduğu ve gönüllü olarak katılıp kullanma imkânı elde ettiği toplumsal sosyal sermayesi modele dahil edilmiştir. Ancak araştırmacılar üniversitelerde artan yurtdışı eğitilmiş ve kariyerinin bir dönemini yurtdışında sürdüren akademisyen sayısının artmasını göz önünde bulundurarak ve öğrenciler ile yapacakları tecrübe paylaşımını, rehberlik hizmetini, bilgi aktarımını dikkate alıp modele bir de akademik sosyal sermayeyi eklemişlerdir.

Yapılan literatür incelemeleri dikkate alındığında sosyal sermayenin uluslararası kariyer niyetini doğrudan değil, bireyin kendine olan inancını artırarak ya da bir şeyi yapmak konusundaki motivasyonunu artırarak etki edebileceği öngörülmüştür ve araştırma modelinde sosyal sermaye çeşitleri ile uluslararası kariyer yapma niyeti arasına öz-yeterlilik aracı değişkeninin eklenmesine karar verilmiştir. Araştırmanın hipotezleri de şu şekilde belirlenmiştir:

H1: Öz-yeterlilik, aile sosyal sermayesi (ASS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.

H2: Öz-yeterlilik, akran sosyal sermayesi (AKSS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.

H3: Öz-yeterlilik, akademik sosyal sermaye (AKSS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.

H4: Öz-yeterlilik, toplum sermayesi (TSS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı bir role sahiptir.

3. Yöntem, Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2018-2019 akademik yılında bir devlet üniversitesinin İşletme Fakültesi bünyesinde eğitim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın yürütüldüğü İşletme Fakültesi çatısında; İnsan Kaynakları Yönetimi, İşletme, Sağlık Yönetimi, Uluslararası Ticaret ve Yönetim Bilişim Sistemleri bölümleri yer almaktadır. Söz konusu fakülte, öğrencilerine Erasmus ve Mevlâna gibi değişim programları ile yurt dışı eğitim hareketliliği imkânı sunmakla birlikte, fakültenin diğer üniversiteler ile gerçekleştirdiği iş birlikleri aracılığı ile yurt dışı staj imkânları da sağlamaktadır. Ayrıca fakülte, bünyesinde faaliyet gösterdiği üniversitenin Kariyer ve Yetenek Koordinatörlüğü ile uyumlu bir şekilde çalışmakta olup, öğrencilerine bireysel kariyer planlama konusunda yardımcı olmaktadır. Fakülte akademik personelinin de üniversite üst yönetimi tarafından belirlenen 6 ay yurtdışı tecrübesi şartı gereği akademik kariyerlerinin bir döneminde uluslararası tecrübe sahibi oldukları bilinmektedir. Fakültenin tüm bu nitelikleri göz önünde bulundurulduğunda, uluslararası kariyer niyetinin incelenmesi açısından uygun bir bağlam sağladığı öne sürülebilir.

Çalışma verilerinin elde edilmesinde zaman ve maliyet kısıtları göz önünde bulundurularak kolayda örnekleme tekniği ile toplamda 497 lisans öğrencisine ulaşılmıştır. Araştırmanın gerçekleştirildiği 2018-2019 akademik yılında söz konusu fakültede 3427 öğrenci eğitim görmektedir. %95 güven aralığında ve %5 hata payı ile 3427 kişilik bir evrende 346 öğrencinin evreni temsil etmeye yeterli olduğu (Sekaran, 1992) göz önünde bulundurulduğunda, 497 lisans öğrencisinin evren temsiliyeti için yeterli olacağı söylenebilir.

Anket Formu

Çalışmanın hipotezlerini test edebilmek amacıyla, araştırmacılar tarafından ilgili yazın esas alınarak hazırlanan ve beş bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümünde, öğrencinin kendisine ve ailesine yönelik demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde, öğrencinin sosyal aktiflik derecesini anlamaya yönelik kategorik nitelikte sorular yer almaktadır. Anket formunun üçüncü bölümünde ise, her bir sosyal sermaye türünün uluslararası kariyere yönlendirme kapasitesini anlamaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Anket formunun dördüncü bölümünde, her bir sosyal sermaye türü ile uluslararası kariyer niyeti geliştirme ilişkisini tespitiye yönelik ifadeler ve öz-yeterlilik düzeyini belirlemeye yönelik toplam 31 ifadeye yer verilmiştir. Bu ifadeler beşli Likert formunda (5: Tamamen katılıyorum; 1: Hiç katılmıyorum) sunulmuştur. Bu bölümde yer alan, sosyal sermaye türü ile uluslararası kariyer niyeti geliştirme ilişkisinin tespitine yönelik 21 ifade, araştırmacılar tarafından sosyal sermaye ve uluslararası kariyer yazını incelenerek derlenmiştir. Öz-yeterlilik düzeyini belirlemeye yönelik 10 ifade ise Schwarzer ve Jerusalem (1995)'e ait olmakla birlikte, Türkçe'ye çevirisi ile geçerlik ve güvenilirliği Aypay (2010) tarafından üç farklı üniversiteden 693 öğrencinin katılımı ile yapılan çalışma ile gerçekleştirilmiştir. Anket formunun beşinci ve son bölümünde ise öğrencilerin uluslararası kariyer niyetini ve yabancı dil seviyesini saptamayı amaçlayan sorulara yer verilmiştir. Anket formu hazırlandıktan sonra Uluslararası

Ticaret bölümünden 50 öğrenci ile pilot çalışma gerçekleştirilmiş olup, öğrencilerden alınan geri dönüşler göz önünde bulundurularak ana çalışmaya geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS Versiyon 20 ve Hayes'in (2013) geliştirdiği PROCESS makrosundan faydalanılmıştır. Frekans analizi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi ve keşfedici faktör analizinin gerçekleştirilmesinde SPSS programından yararlanılırken, aracılık testleri ise PROCESS makrosunun 4 nolu modeli ile gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular

Katılımcıların 307'si kadın (%61,8) ve 190'ı erkektir (%38,2). Katılımcıların yaş aralıkları genellikle 18-26 arasında değişmekle birlikte, %33,6'sı 1998 ve %20,3'ü 1999 doğumludur. Çalışmaya katılım 133 öğrenci ile (%26,8) en fazla Uluslararası Ticaret bölümünden olmuştur. Katılımcılar öğrenim gördükleri sınıflar açısından değerlendirildiğinde; en fazla katılım üçüncü sınıflardan (%30,4) gelirken, en az katılım ise dördüncü sınıflardan (%14,3) gelmiştir. Çalışmanın demografik bulguları Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	n	%
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	307	61,80
Erkek	190	38,20
<i>Doğum tarihi</i>		
1996	52	10,50
1997	96	19,30
1998	167	33,60
1999	101	20,30
2000	36	7,20
<i>Bölüm</i>		
Uluslararası Ticaret	133	26,8
Yönetim Bilişim Sistemleri	26	5,2
Sağlık Yönetimi	101	20,3
İnsan Kaynakları Yönetimi	125	25,2
İşletme	112	22,5
<i>Sınıf</i>		
Birinci sınıf	111	22,3
İkinci sınıf	148	29,8
Üçüncü sınıf	151	30,4
Dördüncü sınıf	71	14,3
Uzatanlar	15	3,00

Çalışmada kullanılan Öğrenci Sosyal Sermayesi ölçeği araştırmacılar tarafından ilgili yazın yardımıyla derlendiğinden, oluşturulan boyutların yapı geçerliliğine ilişkin fikir sahibi olmak amacıyla keşfedici faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizine geçilmeden önce, örneklemin faktör analizi için yeterli olup olmadığını test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Testi ve korelasyon matrisindeki ilişkilerin faktör analizini gerçekleştirecek düzeyde olup olmadığını test etmek amacıyla Bartlett Küresellik Testi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik değeri 0,796 olarak saptanmış olup, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Bartlett Küresellik Testinin sonucu da anlamlı olduğundan [$X^2(105) = 2055,732$, $p < 0,001$] maddeler arası korelasyon ilişkisinin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, çalışmada kullanılan Öğrenci Sosyal Sermayesi ölçeğinin faktör analizine uygun olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen keşfedici faktör analizi sonucunda; dört faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Ölçekte bulunan 6 ifade, faktör yükleri ,50'nin altında kaldığından ölçekten çıkarılmıştır. Tekrarlanan keşfedici faktör analizi sonucunda; 15 maddeli ve 4 boyutlu bir yapıya ulaşılmıştır. Dört boyut toplam varyansın %59,342'ünü açıklama gücüne sahipken, alt boyutlar açısından incelendiğinde; Toplum Sosyal Sermayesi (TSS) boyutu toplam varyansın %17,28'ini, Akran Sosyal Sermayesi (AKSS) boyutu

toplam varyansın %16,15'ini, Akademik Sosyal Sermaye (AKDSS) boyutu toplam varyansın %14,35'ini ve Aile Sosyal Sermayesi (ASS) boyutu ise toplam varyansın %11,56'sını açıklamaktadır. İlerleyen analizlerde Öğrenci Sosyal Sermayesi bu dört boyut ile temsil edilmiştir. Öz-yeterlilik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama çalışması daha önceden Aypay (2010) tarafından gerçekleştirildiğinden, tekrardan keşfedici faktör analizi uygulanmasına gerek görülmemiştir. Öğrencilerin Uluslararası Kariyer Niyeti de tek ifade ile ölçüldüğünden faktör analiz uygulanmamıştır. Öğrenci Sosyal Sermayesi ölçeğinin keşfedici faktör analizi sonuçlarına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğrenci Sosyal Sermayesi Ölçeğine İlişkin Keşfedici Faktör Analizi Sonuçları

Ölçek İfadeleri	Faktör Yükleri			
	1	2	3	4
Faktör 1: Toplum Sosyal Sermayesi (TSS)				
19. Sosyal çevrem bana kişisel yeteneklerimi keşfetmemi sağlayacak fırsatlar sunar	.83			
20. Sosyal çevrem bana farklı kariyer olanaklarını keşfetmemi sağlayacak fırsatlar sunar	.83			
21. Sosyal çevrem sayesinde tek başıma yapamayacağım şeyleri yapabilirim	.74			
18. Karşılaştığım bir sorunu tanıdıklar vasıtasıyla çözerim	.53			
Faktör 2: Akran Sosyal Sermayesi (AKSS)				
10. Arkadaşlarım bir kariyer fırsatı yakaladıklarında, bu fırsattan yararlanmam için benimle de paylaşırlar		.79		
11. Arkadaşlarım bir karar alacakları zaman benim fikrimi önemser		.73		
7. Arkadaşlarıma her konuda güvenirim		.72		
9. Kariyerimle ilgili kararlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm		.71		
Faktör 3: Akademik Sosyal Sermaye (AKDSS)				
15. Kariyerimle ilgili bir kararı bölüm öğretim üyeleri ile değerlendiririm			.87	
14. Bölüm öğretim üyeleriyle ders dışında iletişim kurarım			.80	
16. Bölüm öğretim üyeleri yurtdışında kariyer yapmam için beni cesaretlendirir			.76	
Faktör 4: Aile Sosyal Sermayesi (ASS)				
3. Kariyerimle ilgili kararlarımı ailemle değerlendiririm				.73
5. Gelecekte kolay iş bulabilmem için ailem her fırsatta beni birileri ile tanıştıtır				.62
2. Ailem arkadaşlarımı tanıır				.60
6. Akraba çevrem geniş olduğu söylenebilir				.52
Özdeğerler	2,591	2,423	2,152	1,735
Açıklanan varyans (%)	17,28	16,15	14,35	11,56
Toplam açıklanan varyans		59,34		

Not: N=497; Çıkarım yöntemi: Temel Bileşenler Analizi; Döndürme yöntemi: Varimaks Eksen Döndürmesi; Döndürme 5 yineleme sonucu yakınsamıştır

Çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin tespitinde Cronbach's Alpha katsayısından faydalanılmıştır. Öğrenci sosyal sermayesi ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0,809 olarak tespit edilirken, alt boyutlarının Cronbach's Alpha katsayısı sırasıyla; toplum sosyal sermayesi için 0,788, akran sosyal sermayesi için 0,759, akademik sosyal sermaye için 0,787, aile sosyal sermayesi için ise 0,547 olarak tespit edilmiştir. Öz yeterlilik ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri ise 0,901 olarak saptanmıştır.

Tablo 3. Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri ve İçsel Tutarlılık Katsayıları

Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma	Cronbach's α
Öğrenci Sosyal Sermayesi	3,37	0,592	.809
Toplum (TSS)	3,31	0,853	.788
Akran (AKSS)	3,49	0,830	.759
Akademik (AKDSS)	2,67	1,083	.787
Aile (ASS)	3,84	0,730	.547
Öz-yeterlilik	4,02	0,624	.901

Çalışmada kullanılan değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkilerine dair bulgular Tablo-4'de özetlenmiştir. Korelasyon analizi bulguları incelendiğinde; Öğrenci Sosyal Sermayesi ölçeğinin dört boyutunun da Öz-yeterlilik değişkeni ile anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili olduğu görülmektedir. Bu dört boyuttan Toplum Sosyal Sermayesi, Akran Sosyal Sermayesi ve Aile Sosyal Sermayesi ile Uluslararası Kariyer Niyeti arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki bulunurken, Akademik Sosyal Sermaye ile Uluslararası Kariyer Niyeti arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Diğer değişkenler olan Öz-yeterlilik ile Uluslararası Kariyer Niyeti arasında ise anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır.

Tablo 4. Değişkenler Arası İlişkileri Gösteren Korelasyon Bulguları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1. Toplum Sosyal Sermayesi (TSS)	-					
2. Akran Sosyal Sermayesi (AKSS)	.355**	-				
3. Akademik Sosyal Sermaye (AKDSS)	.347**	.228**	-			
4. Aile Sosyal Sermayesi (ASS)	.347**	.311**	.192**	-		
5. Öz-yeterlilik (ÖY)	.234**	.123**	.181**	.125**	-	
6. Uluslararası Kariyer Niyeti (UKN)	-.126**	-.129**	.210	-.122**	.113*	-

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Çalışmada öğrencilerin sahip oldukları sosyal sermaye ile uluslararası kariyer niyetleri arasında öz-yeterlilik duygularının aracı rolünün tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla geliştirilen hipotezleri (H1, H2, H3 ve H4) test etmek için aracılık analizine imkân tanıyan PROCESS (Hayes, 2013) adlı SPSS makrosu kullanılmıştır. Aracılık rolü analizinde PROCESS makrosunun 4 numaralı basit aracılık modeli tercih edilmiştir. Dolaylı etkilerin anlamlılığını test etmek için Bootstrap 5000 tekniğinden faydalanılmıştır.

Tablo 5. Öz-Yeterliliğin Aracılık Etkisi Analizi Sonuçları

Öz-Yeterlilik (ÖY)	Toplam Etki	Doğrudan Etki	Dolaylı Etki	Bootstrap Güven Aralığı	Aracılık Etkisi
ASS→UKN	-,0956	-,1084	,0128	[0,0018; 0,2760]	Var
AKSS→UKN	-,0892	-,1004	,0120	[0,0016; 0,0245]	Var
TSS→UKN	-,0845	-,1082	,0237	[0,0070; 0,0464]	Var

Öğrenci sosyal sermayesi ile uluslararası kariyer niyeti arasındaki ilişkide öz-yeterlilik duygusunun aracı rolünü tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonuçlarında Bootstrap güven aralıkları incelendiğinde; Aile sosyal sermayesinin (Boot LLCI=0,0018; Boot ULCI=0,0276), akran sosyal sermayesinin (Boot LLCI=0,0016; Boot ULCI=0,0245) ve toplum sosyal sermayesinin (Boot LLCI=0,0070; Boot ULCI=0,0464) güven aralıkları sıfır içermediğinden, aracı etki analizi anlamlı saptanmıştır. Böylece aile sosyal sermayesi (ASS), akran sosyal sermayesi (AKSS) ve toplum sosyal sermayesi (TSS) ile uluslararası kariyer niyeti arasındaki ilişkilerde öz-yeterliliğin aracı rolü olduğu tespit edilmiştir. Böylece H1, H2 ve H4 kabul edilmiştir. Akademik sosyal sermayenin (AKSS), öğrencinin uluslararası kariyer niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi görülmediğinden (B=0,0109; t=0,4563; p>0,05) aracılık testine devam edilmemiştir. Bu nedenle H2 reddedilmiştir.

Tablo 6. Hipotezlerin Sonuçları

Hipotezler	Sonuç
H1: Öz-yeterlilik, aile sosyal sermayesi (ASS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.	Kabul
H2: Öz-yeterlilik, akran sosyal sermayesi (AKSS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.	Kabul
H3: Öz-yeterlilik, akademik sosyal sermaye (AKDSS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.	Red
H4: Öz-yeterlilik, toplum sermayesi (TSS) ile uluslararası kariyer niyeti (UKN) arasındaki ilişkide aracı bir role sahiptir.	Kabul

Sonuç

Bir devlet üniversitesinin İşletme Fakültesi öğrencileri üzerine gerçekleştirilen bu çalışmanın sonucunda; aile sermayesinin öğrencilerin uluslararası kariyer niyeti üzerindeki etkisinde öz-yeterlilik düzeylerinin aracı rolü olduğuna ilişkin hipotez (H1) kabul edilmiştir. Literatürde doğrudan aile sosyal sermayesinin kariyer niyeti ve kariyer kararı üzerine etkisinin olmadığını tespit eden çalışmalar mevcuttur (Ali vd, 2017; Akanbi, 2013; Akhtar vd. 2010). Bu çalışmalarda genellikle aile sosyal sermayesinin ebeveyn geliri, mesleği ve büyüklüğü üzerinden değerlendirildiği görülmektedir. Bu çalışmada ise aile sosyal sermayesinin doğrudan değil, öz-yeterlilik aracı değişkeni üzerinden kariyer niyeti üzerindeki etkili olduğu ortaya çıkmıştır ve bu durum öz-yeterlilik ve sosyal sermaye arasında bu tür ilişki kuran çalışmalar ile tutarlıdır.

Çalışmada akran sosyal sermayesinin öğrencilerin uluslararası kariyer niyeti üzerindeki etkisinde öz-yeterlilik düzeylerinin aracı rolü olduğuna ilişkin hipotez (H2) de kabul edilmiştir. Yaşıtlarla yaşanan sosyalleşmenin, onların öz-yeterliliğini geliştirdiği ve bu aracı değişken üzerinden de kariyer niyetlerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu noktada Erasmus gibi hareketlilik programına katılan akranların tecrübe aktarımı yoluyla bireylerin kendi kariyerlerini planlamada nasıl etkili olduklarını açığa çıkaracak nitel bir araştırma yapılması alana katkı sunabilir.

Akademik sosyal sermayenin öz-yeterlilik aracı değişkeni üzerinden uluslararası kariyer niyetini etkilediğine dair hipotez (H3) reddedilmiştir. Çalışmanın literatür kısmında belirtildiği üzere öğrencilerin sosyal çevresinden aldıkları destekler duygusal, bilgi temelli, araçsal ve arkadaşlık şeklindedir (Joiner, 2009) Özellikle ihtiyaç duyulan bilgi desteğinin sorunların yanıtlanması, tavsiye sunulması ve rehberlik edilmesi şeklinde akademik personel tarafından icra edileceği öngörülmüştür. Üstelik uluslararası kariyerleri nedeniyle öğrencilerin kariyer niyetlerini uluslararasılaşma için pozitif yönde etkileyecekleri düşünülmüştür. Ancak verilen yanıtlardan, Joiner (2009)'in bulgularının aksi yönünde, öğrencilerin akademik personel ile çok az iletişim kurduğu ve kariyerleri için tavsiye almadıkları görülmüştür. Bu durumun nedeni ayrıca bir araştırmanın konusu yapılabilir. Söz konusu sosyal sermaye yaratma gücü düşük durum akademik personelin yoğunluğundan kaynaklanabileceği gibi öğrencilerin akademik personele bu konuda güvenmemesi ile de ilgili olabilir.

Toplumsal sosyal sermayenin öz-yeterlilik değişkeni aracılığı ile öğrencilerin uluslararası kariyer niyetini etkileyeceğine yönelik geliştirilen hipotez (H4) de kabul edilmiştir. Bu durumda katılımcıların toplumsal sermayelerinin, öz-yeterlilikleri üzerinden uluslararası kariyer niyeti geliştirmelerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucu, öğrencilerin ne derece toplumsal faaliyetlere katılıyorlarsa, o derecede uluslararası arenada kariyer geliştirmeye yatkın olduklarını göstermektedir.

Özetle bu çalışma, genç işsizliğini azaltmanın bir yolu olarak uluslararası kariyerin bir seçenek olarak değerlendirildiği durumlarda; gençlerin öncelikle öz-yeterliliklerini artırıcı sosyal sermaye türlerine odaklanması gerektiğini göstermektedir. Uluslararası kariyer niyetinde öz-yeterlilik aracı değişkeni üzerinden etkili olduğu tespit edilen aile, akran ve toplumsal sosyal sermayenin bu alandaki etkisi açıktır. Ancak araştırmacılar akademik sosyal sermayenin bu konuda etkileme kapasitesinin olabileceği yönünde halen ısrarcıdır. Bu nedenle üniversiteler, kariyer merkezlerini akademik personel- öğrenci etkileşimini artırıcı, zayıf nitelikteki sosyal ağların güçlü ağlar haline getirilmesi ve bu sayede akademik sosyal sermaye yaratmaları için aktif hale getirmelidir. En azından öğrencilerin akademik personeli kariyer planlamasında niçin bir unsur olarak görmedikleri derinlemesine araştırılmalıdır.

MAKALE BİLGİ FORMU

Yazar(lar)ın Notları

Bu çalışma, "The Impact of Social Capital on International Career Intention" başlığı ile Mayıs 2019 tarihinde Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Uluslararası Ticaret EABD'da yüksek lisans tezi olarak kabul edilen çalışmadan hareketle geliştirilmiştir.

Yazar(lar)ın Katkıları

Yazar ad ve soyadlarının baş harfleri kısaltma olarak verilmiştir.

AS: Kaynak taraması, literatür yazılması ve veri toplanması süreçlerine; AK: Verilerin analiz edilmesi ve raporlanması sürecine; USC: Çalışma fikrinin oluşturulması, çalışma tasarımının hazırlanması, veri toplama aracının geliştirilmesi ve sonuçların yorumlanması sürecine katkı sunmuştur.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası

Çalışma için Sakarya Üniversitesi Beşeri ve Sosyal Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı'ndan etik onay (Evrak Tarih ve Sayısı: 06/08/2018-E.30552) alınmıştır. Veriler toplanmadan önce katılımcılara çalışma ile ilgili açıklamalar yapılmıştır ve sözlü onamları alınmıştır.

Teşekkür

Çalışmamızın veri toplama sürecine destek ve katkı sağlayan SAÜ- UTİC bölümü asistanları Büşra Gezikol, Ayşegül Karataş ve Halil Şimdi'ye desteklerinden dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

Kaynakça

- Ahuja, G. (2000). Collaboration Networks, Structural Holes and Innovation: A Longitudinal Study. *Administrative Science Quarterly*, 45(3), 435-455.
- Akanbi, S. T. (2013). Familiar Factors, Personality Traits and Self-Efficacy as Determinants of Entrepreneurial Intention among Vocational Based College of Education Students in Oyo State, Nigeria. *The African Symposium*, 13(2), 66-76.
- Akhtar, A., Keith, J. T. ve Riaz, H. T. (2010). Entrepreneurial Attributes among Postgraduate Students of a Pakistani University. *US-China Education Review*, 7(5), 66.
- Ali, A., Ahsan, S. ve Dziegielewska, S. F. (2017). Social and Family Capital and Youth Career Intension: A Case Study in Pakistan. *Cogent Business & Management*, 1(4), 1-16.
- Ardahan, F. (2012). Sosyal Sermaye Ölçeği: Geçerlilik, Güvenirlilik Çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 773-789.
- Aypay, A. (2010). Genel Öz Yeterlik Ölçeği'nin (GÖYÖ) Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2), 113-131
- Bähr, S. ve Abraham, M. (2016). The Role of Social Capital in the Job-related Regional Mobility Decisions of Unemployed Individuals. *Social Networks*, 46, 44- 59.
- Bandura, A. (1999). Social Cognitive Theory of Personality. *Handbook of Personality: Theory and Research*, 154-196.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. Edt., Richardson, J.G. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, Greenwood Press, New York.
- Bratkovič, T., Antončič, B. ve DeNoble, A. F. (2012). Relationships Between Networking, Entrepreneurial Self-Efficacy and Firm Growth: The Case of Slovenian Companies. *Economic Research-Ekonomika Istraživanja*, 25(1), 61- 71.
- Brouwer, J., Jansen, E., Flache, A. ve Hofman, A. (2016). The Impact of Social Capital on Self-efficacy and Study Success Among First-year University Students. *Learning and Individual Differences*, 52, 109-118.
- Burt, R.S. (1995). *Structural Holes: The Social Structural of Competition*, Harvard University Press.
- Capaldo, A. (2007). Network Structure and Innovation: The Leveraging of a Dual Network as a Distinctive Relational Capability. *Strategic Management Journal*, 28(6), 585-608.
- Chattopadhyay, T. (2014). School as a Site of Student Social Capital: An Exploratory Study from Brazil. *International Journal of Educational Development*, 34(1), 67-76.
- Coleman, J.S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95-120.

- Coonfield, E. S. (2012). Job Search Patterns of College Graduates: The Role Of Social Capital. <http://dissertations.umi.com/ku:12477>
- Çitçi, U.S., Dolu, A. ve Ekinçi R. (2019). Kırılganlığa Esneklik Cevabı “İnovasyon” olabilir mi? Kırılgan Beşli İncelemesi. 9. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi, 27-28 Ekim-Kuşadası, 424-436.
- Duplantis, J. P. (2013). Developing Social Capital: The Effect of an Academic Service- learning Component on the Civic Attitudes of College Students. <http://search.proquest.com/docview/1371167976?accountid=16788>
- Edwards, R., Franklin, J. ve Holland, J. (2003). Families and Social Capital: Exploring the Issues. *Family & Social Capital ESRC Research Group Working Paper*. [https://doi.org/ISBN 1 874418322](https://doi.org/ISBN%201%20874418322)
- Fukuyama, F. (2000). Social Capital and Civil Society. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2000/wp0074.pdf>
- Ganiron, T. U. (2013). Social Capital and Career Success of Civil Engineers towards Designing Career Paths. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 102, 611–621.
- Gericke, D., Burmeister, A., Löwe, J., Deller, J. ve Pundt, L. (2018). How do Refugees Use Their Social Capital for Successful Labor Market Integration? An Exploratory Analysis in Germany. *Journal of Vocational Behavior*, 105, 46-61.
- Granovetter, M.S. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Granovetter, M.S. (1992). Problems of Explanation in Economic Sociology. Edt. Nohria, N, Eccles, R.G. *Networks and Organizations*, Harvard Business School Press: Boston; 25-56.
- Halpern, D. (2005). *Social Capital*. Cambridge: Polity Press.
- Hayes, A. F. (2013). Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach. New York: Guilford Press.
- Hendrickson, B., Rosen, D. ve Aune, R. K. (2011). An Analysis of Friendship Networks, Social Connectedness, Homesickness, and Satisfaction Levels of International Students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 281–295.
- Inkpen, A.C. ve Tsang, E.W.K. (2005). Social Capital, Networks, and Knowledge Transfer. *Academy Management Review*, 30(1), 146-165.
- İşık, E. (2010). Career Decision Self-efficacy among Turkish Undergraduate Students. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 8 (2), 749-762.
- Jensen, D. H. ve Jetten, J. (2015). Bridging and Bonding Interactions in Higher Education: Social Capital and Students' Academic and Professional Identity Formation. *Frontiers in Psychology*, 6(FEB), 1–11.
- Joiner, A. E. (2009). Assessing Social Support at the University Level: The Relationship between a Supportive Educational Environment and Student Success/Satisfaction. *Psychology*
- Joseph, M. (2008). School to Career Transitions: Career Awareness and CTE Students. University of Minnesota, ProQuest Dissertations Publishing, 2008. 3313465.
- Lent, R. W., Brown, S. D. ve Hackett, G. (2000). Contextual supports and barriers to career choice: A social cognitive analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 36-49.
- Lent, R. W., Brown, S. D., ve Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance [Monograph]. *Journal of Vocational Behavior*, 45, 79-122.
- Lent, R.W., Hackett, G. ve Brown, S.D. (1999). A social cognitive view of school-to-work transition. *The Career Development Quarterly*, 44, 297-311.
- Lin, N. (2001). *Social Capital: A Theory of Social Structure and Action*, University Press, Cambridge.

- Liou, T. ve Chang, N. (2008). The Applications of Social Capital Theory in Education Tung-Yuang. *Hsiuping Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(September), 99-122.
- Martin, N. D. (2009). Social Capital, Academic Achievement, and Postgraduation Plans at an Elite, Private University. *Sociological Perspectives*, 52(2), 185-210.
- Miracle, J. W. (2004). Higher Education in the Creation of Individual Social Capital: a Student Organization Ethnography. Retrieved from <http://search.proquest.com.lib-e2.lib.ttu.edu/pqdtglobal/docview/1433826292/fulltextPDF/45173C82C90344B5PQ/62?accountid=7098>
- Nahapiet, J. ve Ghoshal, S. (1998). Social Capital, Intellectual Capital, and the Organizational Advantage. *Academy of Management Review* 23(2), 242-266.
- Parcel, T. L. ve Dufur, M. J. (2001). Capital at Home and at School: Effects on Student Achievement. *Social Forces*, 79(3), 881-912.
- Parcel, T. L., Dufur, M. J. ve Cornell Zito, R. (2010). Capital at Home and at School: A Review and Synthesis. *Journal of Marriage and Family*, 72(4), 828-846.
- Putnam, R.D. (1993) *Making Democracy Work: Civil Tradition in Modern Italy*, Princeton University Press, Princeton.
- Putnam, R.D. (2000) *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, Simon & Schuster, New York.
- Rogers, M. E. ve Creed, P. A. (2011). A Longitudinal Examination of Adolescent Career Planning and Exploration Using a Social Cognitive Career Theory Framework. *Journal of Adolescence*, 34(1), 163-172.
- Rogers, M. E., Creed, P. A. ve Glendon, A. I. (2008). The Role of Personality in Adolescent Career Planning and Exploration: A Social Cognitive Perspective. *Journal of Vocational Behavior*, 73(1), 132-142.
- Schwarzer, R. ve Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy Scale. Edt. Weinman, J., Wright, S. ve Johnston, M. *Measures in Health Psychology: A User's Portfolio. Causal and Control Beliefs*, 35-37, Windsor, UK: NFER-NELSON.
- Sekaran, U. (1992). *Research Methods for Business: A Skill-Building Approach*. New York: Wiley.
- Shipilov, A., Labianca, G., Kalnysh, V. ve Kalnysh, Y. (2014). Career-Related Network Building Behaviors, Range Social Capital, and Career Outcomes. *Academy of Management Annual Meeting Proceedings*, 39, 71-83.
- Thompson, M. N. ve Dahling, J. J. (2012). Perceived Social Status and Learning Experiences in Social Cognitive Career Theory. *Journal of Vocational Behavior*. 80(2), 351-361.
- Töremen, F. (2002). Okullarda Sosyal Sermaye: Kavramsal Bir Çözümleme. *Education Administration in Theory and Practice*, 32(Fall), 556-573.
- Valk, R., van Engen, M. L. ve van der Velde, M. (2014). International Careers and Career Success of Indian Women in Science and Technology: The Importance of Career Capital and Organizational Capital. *South Asian Journal of Human Resources Management*, 1(2), 175-205.
- Xing, X. ve Rojewski, J.W. (2011). Family Influences on Career Decision-Making Self-Efficacy of Secondary Vocational Students in China. *New Waves Educational Research & Development*, 21(1), 48-67.
- Zikic, J. ve Saks, A. M. (2009). Job Search and Social Cognitive Theory: The Role of Career-relevant Activities. *Journal of Vocational Behavior*, 74(1), 117-127.